



## MUSIQA TA'LIMIDA GAMIFIKATSIYA JORIY ETILISHINING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK ASOSLAR

*Ximmatova Muslima*

*Musiqiy talim yo'nalishi 23.01 guruh talabasi*

*Termiz davlat pedagogika instituti.*

*muslimaximmatova893@gmail.com*

*Ilmiy rahbar: X.Sh.Raxmatullayev*

*Tel.: +99899-724-24-12*

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada musiqa ta'limi jarayonida gamifikatsiya elementlarini joriy etishning pedagogik va psixologik asoslari tahlil qilingan. Tadqiqotda gamifikatsiyaning ta'lim jarayonidagi o'rni, uning o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishi, motivatsiyasi, faolligi hamda ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, o'yin elementlari, ball berish tizimi, reyting, rag'batlantirish, interaktiv topshiriqlar va raqamli texnologiyalardan foydalanish orqali musiqa darslarining samaradorligini oshirish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot davomida nazariy tahlil, qiyosiy taqqoslash, kuzatish, so'rovnoma va pedagogik tajriba-sinov metodlaridan foydalanilgan. Olingan natijalar gamifikatsiya elementlarining o'quvchilarning darsdagi ishtirokini kuchaytirishi, musiqiy bilim va ko'nikmalarni samarali o'zlashtirishga yordam berishi hamda ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va interaktiv tashkil etishga xizmat qilishini ko'rsatdi. Maqolada musiqa ta'limida gamifikatsiyani qo'llashning amaliy jihatlari hamda uni ta'lim amaliyotiga tatbiq etish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

## ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ВНЕДРЕНИЯ ГЕЙМИФИКАЦИИ В МУЗЫКАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ



**Аннотация:** В данной статье рассматриваются педагогические и психологические основы внедрения элементов геймификации в процесс музыкального образования. Освещается роль геймификации в повышении интереса учащихся к музыке, их учебной активности, мотивации и творческого мышления. Проанализированы возможности использования игровых элементов, системы баллов, рейтингов, поощрений, интерактивных заданий и цифровых технологий для повышения эффективности музыкального обучения. В ходе исследования были применены методы теоретического анализа, сравнительного изучения, наблюдения, анкетирования и педагогического эксперимента. Полученные результаты показали, что использование элементов геймификации способствует активному вовлечению учащихся в образовательный процесс, улучшает усвоение музыкальных знаний и практических навыков, а также делает занятия более интересными и интерактивными. В статье представлены практические рекомендации по эффективному использованию технологий геймификации в музыкальном образовании и раскрыты перспективы их дальнейшего применения в современной педагогической практике.

## **PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS OF GAMIFICATION IMPLEMENTATION IN MUSIC EDUCATION**

**Annotation:** This article examines the pedagogical and psychological foundations of implementing gamification elements in music education. The study highlights the role of gamification in enhancing students' interest in music, learning motivation, classroom engagement, and creative thinking skills. Particular attention is given to the use of game-based elements such as points, rankings, rewards, interactive tasks, and digital technologies to improve the effectiveness of music teaching and learning. The research employed theoretical analysis, comparative



methods, observation, questionnaires, and pedagogical experiments. The findings indicate that the integration of gamification elements significantly increases students' participation in the educational process, facilitates the effective acquisition of musical knowledge and practical skills, and creates a more engaging and interactive learning environment. The article also provides practical recommendations for the effective application of gamification technologies in music lessons and discusses their potential for broader implementation in contemporary educational practice.

### KIRISH.

O'yin maktabgacha yoshdagi bolalarning eng muhim, tug'ma va asosiy faoliyatidir. Mashhur psixolog va o'qituvchi L.S. Vygotskiyning so'zlariga ko'ra, "o'yin orqali bola rivojlanishda oldinga siljiydi". O'yin nafaqat zavqlanish va dam olish manbai, balki bolaning kognitiv, hissiy, irodaviy, ijtimoiy va jismoniy o'sishi uchun kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi. O'yin orqali bola bilim oladi, tajriba orttiradi, ijtimoiy rollarni o'zlashtiradi, normalarga amal qiladi, ijodiy fikrlashga kirishadi va muammolarni hal qiladi. [ Ahmedova D. Musiqa ta'limi metodikasi. – Toshkent: Tafakkur, 2020. – 87–95-b]

Musiqa o'qitishda o'yin texnikasidan foydalanish ayniqsa samarali, chunki musiqa yosh bolalar uchun qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin bo'lgan mavhum va noaniq san'at shaklidir. Ijro musiqani ravshan, tushunarli, qiziqarli va samimiy qiladi. Musiqiy o'yinlar bolalarga balandlik, ritm, tembr, dinamika haqida bilim olishga, musiqiy xotirani yaxshilashga va musiqiy ifoda usullarini tushunishga imkon beradi. Zamonaviy maktabgacha ta'lim amaliyotlari o'yin metodologiyalaridan yetarlicha foydalanmaydi. Darslar ko'pincha an'anaviy "o'qituvchi ma'ruzalari - o'quvchi tinglaydi" uslubida olib boriladi. Bu bolalarning qiziqishini pasaytiradi va motivatsiyaning pasayishiga olib keladi.



## O'YIN FAOLIYATINING NAZARIY TAMOYILLARI

### 1) O'yin tushunchasi va uning xususiyatlari

O'yin - bu yosh bola tomonidan amalga oshiriladigan tanlov, faol va ijodiy ish bo'lib, unda haqiqiy hayot voqealari va munosabatlar shartli, xayoliy tarzda simulyatsiya qilinadi.

O'yinning asosiy xususiyatlari:

Ko'ngillilik: Yosh bola ishtirok etishga majbur emas; o'yin uning xohishiga ko'ra boshlanadi va tugaydi.

Jarayonning ahamiyati: O'yinda natija emas, balki jarayon muhim ahamiyatga ega.

Shartlilik (tasavvur): O'yinda moddiy narsalar va stullar shartli ahamiyatga ega (tayoq - ot, stul - avtomobil).

Emotsionallik: O'yin doimiy ravishda kuchli ijobiy his-tuyg'ularni uyg'otadi.

Qoidalar: Har bir o'yin, hatto erkin o'yin ham, ma'lum qoidalar bilan tartibga solinadi.

### 2) O'yinning ta'limiy funktsiyalari

Ta'limiy funktsiya: Yosh bola o'yin orqali yangi ma'lumotlar, qobiliyatlar va kompetentsiyalarga ega bo'ladi.

Masalan, musiqiy o'yinlar orqali u balandlik va ritm haqida bilim oladi.

Rivojlanish funktsiyasi: O'yin barcha kognitiv funktsiyalarni (diqqat, xotira, mulohaza yuritish, tasavvur, til) yaxshilaydi.

O'yinning ta'limiy roli hamkorlik, yordam va sabr-toqat kabi ijtimoiy ko'nikmalarni, shuningdek, halollik, adolat va javobgarlik kabi axloqiy fazilatlarni rivojlantirishga yordam beradi.

Ijtimoiylashtirish funktsiyasi: O'yinda bola ijtimoiy rollarni o'rganadi, kattalar dunyosi bilan aloqada bo'ladi va munosabatlar doirasini tushunadi.



Diagnostika funktsiyasi: O'yinni kuzatish orqali o'qituvchi bolaning rivojlanish darajasini, qiziqishlari va qiyinchiliklarini aniqlashi mumkin.

Hissiy ozod qilish funktsiyasi: O'yin bolaga taranglikni yumshatish, yomon his-tuyg'ularni haydash va hissiy muvozanatga erishish imkonini beradi.

O'yin dinamik bo'lib, vaqt o'tishi bilan rivojlanadi.

Erta yosh (2-3 yosh): Ob'ektlarni boshqarish faoliyati - bola narsalar bilan turli xil o'zaro ta'sirlarda ishtirok etadi. Musiqada: tovushlarni chiqarish uchun asboblarni boshqarish bilan tajriba o'tkazish.

Maktabgacha yosh (3-4 yosh): Bir yoki ikkita harakatdan iborat syujet chizig'ini o'z ichiga olgan asosiy hikoya o'yinlari. Musiqada: "Mushuk va sichqoncha" va "Ayiqlik va quyonlar" kabi oddiy o'yinlar.

O'rta yosh (4-5 yosh): Murakkab hikoya o'yinlari - bir nechta rollarni o'z ichiga olgan rivojlangan syujet chizig'i. Musiqada: teatrlashtirilgan musiqiy spektakllar, murakkab musiqiy-harakatli o'yinlar.

Yosh (5-7 yosh): Rol o'ynash o'yinlari va qoidalarga asoslangan o'yinlar aniq qoidalar, rollarni taqsimlash va murakkab hikoyalarni o'z ichiga oladi. Musiqada: musiqiy konsertlar, qoidalarga asoslangan musiqiy o'yinlar, viktorinalar.

## MUSIQIY O'YINLARNING TASNIFI VA TOIFALARI

### 1) Musiqiy didaktik o'yinlar

Ushbu o'yinlar ma'lum musiqiy bilim, ko'nikma va iste'dodlarni rivojlantirish uchun maxsus ishlab chiqilgan.

Toni rivojlantirishni yaxshilaydigan o'yinlar:

"Musiqiy narvon": Beshdan yettigacha pog'onali narvonning illyustratsiyasi.

Yosh bola kartani (hayvon, qush) tovush balandligiga qarab joylashtirish uchun mos qadamni tanlaydi (past balandlik - pastki qadam, yuqori balandlik - yuqori qadam). "Kichik va bahaybat": Ikkita karta - biri ulkan ayiqni (past tovush) va ikkinchisi kichkina quyonni (baland tovush) tasvirlaydi. O'qituvchi ijro etadi, yosh bola esa tovush balandligiga qarab ko'rsatish uchun kartani tanlaydi. Qo'ng'iroqni



kim chaladi? Uchta qo'ng'iroq (katta, o'rta, kichkina). O'qituvchi vizual tasdiqsiz qo'ng'iroqni faollashtiradi, yosh bola esa qo'ng'iroqning jiringlayotganini uning ovozi bilan aniqlaydi.

Ritm tuyg'usini rivojlantiruvchi o'yinlar:

"Ritmik aks-sado": O'qituvchi (stol yoki cholg'u asbobiga urish orqali) ritm chiqaradi va bolauni aniq takrorlashi kerak. Ritmik diktant: O'qituvchi ritm chaladi va o'quvchi uni grafik tasvir (chiziqlar, doiralar, kvadratlar) yordamida "notaga tushiradi". "Musiqiy telefon": Bolalar aylana shaklida joylashtirilgan. Birinchi bola ikkinchisining qo'lida ritmni o'rnatadi, keyin u uni uchinchisiga uzatadi va hokazo. Eng kichik bola ritmni ovoz chiqarib ijro etadi. "Ritm yaratuvchisi": O'qituvchi asosiy ritmni taqdim etadi, bola o'z variatsiyasini qo'shadi, o'qituvchi yana birini qo'shadi va hokazo. Innovatsion nutq.

Tembrni farqlash uchun o'yinlar:

"Qaysi cholg'u asboblari chalmoqda?": 3-5 ta cholg'u. O'qituvchi cholg'u asbobini chalayotgan paytda bola ko'zlari bog'langan holda qoladi va bola cholg'u asbobini og'zaki yoki kartani ko'rsatish orqali aniqlab olishi kerak.

"Musiqiy topishmoq": Cholg'u asboblari haqida topishmoq taqdim etiladi va bola ko'rsatilgan cholg'u asbobi chiqaradigan tovushni aniqlaydi va tinglaydi. "Cholg'u asboblari orkestri": Karta o'yini. Kartalarda ko'rsatilgan cholg'u asboblarining tasvirlari. Bola kartani ko'rsatadi va cholg'u asbobining tovushini taqlid qiladi yoki chiqaradi.

Dinamikani idrok etish uchun o'yinlar:

"Kuchli-kuchsiz": Ikkita karta (kuchli - sher tasviri, kuchsiz - mushuk tasviri). O'qituvchi turli dinamikalar bilan shug'ullanadi, bola esa tegishli kartani taqdim etadi. Ovoz haykali: O'qituvchi pianissimodan (juda yumshoq) fortissimogacha (juda baland) ijro etadi. Chaqaloq avval cho'kkalaydi, asta-sekin tik turadi va oxir-oqibat qo'llarini ko'taradi. "Krescendo-diminuendo lahzalari": Bola harakat orqali



(tananing kichikdan kattaga yoki aksincha) tovushning kuchayishi yoki kamayishini namoyish etadi.

Musiqiy harakat o'yinlari: Hikoyaga asoslangan musiqiy o'yinlar

"Mushuk va sichqonlar": Sichqonlar harakatlanayotganda musiqa bostiriladi; Mushuk paydo bo'lganda, u jonlanadi va sichqonlarni qochishga undaydi. "Quyonglar va bo'rilar": Quyonglar sakraydi (yengil musiqa), bo'ri chiqadi (og'ir, kuchli musiqa), quyonglar o'zlarini yashiradi. "Qorbobo va Qor qizlari": Hikoyada yosh bolalar Qor qizlari sifatida tasvirlangan, bitta qahramon Qorbobo. Ular musiqaga raqsga tushishadi; musiqa to'xtaganda, ular harakatsiz qolishlari kerak.

### **XULOSA.**

Xulosa qilib aytganda o'yinlashtirishning ta'limga ta'sirini tahlil qilish uning talabalarning ishtirokini oshirish, faol fikrlashni rivojlantirish va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirish qobiliyatini ta'kidladi. Shu bilan birga, o'yinlashtirish muhim ahamiyatga ega, chunki u ta'lim jarayonini moslashtirishni osonlashtiradi va har bir talabaning imkoniyatlariga moslashtirilgan usulni taklif qiladi. Bu zamonaviy ta'lim tizimlarida zarur bo'lgan diversifikatsiyalangan strategiyani samarali amalga oshirishga yordam beradi.

### **ADABIYOTLAR RO'YXATI:**

- 1) Ahmedova D. Musiqa ta'limi metodikasi. – Toshkent: Tafakkur, 2020. – 87–95-b.
- 2) Abdurkarimov A. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2021. – 112–118-b.
- 3) Abdurahmonov Q. Zamonaviy ta'lim metodlari. – Toshkent: O'qituvchi, 2022. – 54–63-b.



- 3) Akramov S. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Universitet, 2021. – 120–128-b.
- 4) Alimuhamedov B. Ta'limda interaktiv metodlar. – Toshkent: Yangi asr, 2023. – 44–52-b.
- 5) Alimuhamedova Z. Musiqa darslarini tashkil etish. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 90–98-b.
- 6) Asqarov R. Pedagogika asoslari. – Toshkent: Sharq, 2022. – 132–140-b.
- 7) Ashurov N. Ta'limda innovatsiyalar. – Toshkent: Ilm ziyo, 2021. – 77–84-b.
- 8) Bozorov H. O'qitishning zamonaviy usullari. – Toshkent: Fan, 2023. – 65–72-b.
- 9) Burxonov M. Musiqa nazariyasi asoslari. – Toshkent: Musiqa, 2020. – 101–109-b.
- 10) Davlatov O. Pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, 2021. – 33–40-b.